

Bibó István ballagási beszéde

Elhangzott 2005 május 6-án

Kedves diákok, kedves szülők, tanárok, munkatársaink! Kedves tizenkettedikesek!

Nincs könnyű dolgom, amikor úgy szeretnek elbúcsúzni tőletek, hogy közben valami érvényes, de legalábbis használható útravalót adjak nektek. Mit lehet mondani azoknak, akik a gyerek-kor végén és a felnőttiség küszöbén befejeztek egy iskolát, és egészen új helyzetek felé fordulnak; befejeznek egy iskolát, ahol talán nem érezték rosszul magukat, de ahol sok nehézség, vita, konfliktus is adódott, s ezek után most ismeretlen új körülmények között kell tovább menniük.

Hat évet töltöttetek iskolánkban. Itt, ebben az időben tettétek meg a döntő lépéseket a felnőtté válás felé, miközben még sok tekintetben gyerekek maradtatok. Ez az átmeneti időszak nem könnyű elsősorban annak, aki benne van, akinek a bőrére megy; de nem könnyű annak sem, akinek feladata és felelőssége van vele kapcsolatban; tehát főleg nem könnyű a szülőknek és tanároknak. Megtörténik, hogy amikor a leginkább szeretnétek, hogy felnőttek tekintsünk benneteket, olyankor kezelünk gyerekeknek; s az is, hogy amikor mi várnánk el, hogy felnőttként viselkedjétek, akkor reagáltok a leggyerekesebben. Ebből sok konfliktus adódik - adódott is - de most nem ezeket akarnám elemezni, hanem arról beszélni, két tételben, hogy először is: most már hamarosan, menthetetlenül és véglegesen felnőtté kell válnotok, a többi felnőtt elvárásaitól és ügyes vagy ügyetlen, megértő vagy értetlen, barátságos vagy barátságtalan viselkedésétől függetlenül; és - ez a második tétel - jó lenne, ha egy bizonyos értelemben megmaradnátok gyerekeknek. Persze nem az állandó konfliktustermelés értelmében; de akkor miben kellene gyerekeknek maradnotok? Erről szeretnék kicsit bővebben beszélni.

Először is *látásmódban, a világra való rácsodálkozásban*. Úgy meglátni a dolgokat felnőttként is, hogy megmaradjon bennetek örökre; ahogy a kis gyerek látja a lovakat és az angyalokat: csodálatosnak, lenyűgözőnek, hatalmasnak, kicsit érthetetlennek és gyönyörűnek. Azokat is, akiket valóságosan ismer, a lovakat, és azokat is, akikkel csak képzeletben

találkozik, az angyalokat. És minden mást is így tud látni: lenyűgözve, csodálkozva és bizalommal: átöleli a ló nyakát, és - noha az angyalok egyszer már elmentek -, reménykedve; "talán ők már nem hagynak el". (Zárójelben jegyzem meg: angyalokkal nemcsak képzeletben lehet találkozni, hanem a valóságban is - de ezt a gyerekek igazán még nem tudhatják - a felnőttek már igen. Erről azonban máskor beszélünk - talán az évvárón - ugyanezen vers alapján).

És jó lenne másodszor, ha *érdeklődésben, nyitottságban, elfogulatlanságban* is meg tudnátok őrizni a gyermeki állapotot. Erről egy Weöres Sándor vers szól, amely elég rövid; ezért talán nem veszitek rossz néven, ha ezt nem egy szép kislány, hanem egy valamivel kevésbé szép öregúr mondja el nektek. Így hangzik:

Beszélhetnek a kortársak, Egy-egy irányba mutatnak,

hogyan így lássak meg úgy lássak; ezért mondom őket vaknak;

falon vakon kaparásznak, mint a gyermek, nézzél szerte,

ezt nevezik ők látásnak. máris nem vagy vakság-verte.

Ma különösen sok az ilyen értelemben vak ember, aki - akármiről is van szó - csak egy irányba tud mutatni. Nektek viszont az lenne a dolgotok, hogy szétnézzetek minden irányba; szertenézni, úgy, ahogy a költő üzeni. Mint a gyermek.

És végül, harmadszor *a játékra való képesség* az, amelyet meg kellene őriznetek; ez is a gyerekek sajátossága. Persze nem arra gondolok, amikor tanítási óra alatt, sőt helyett egy egész osztály játszik, pontosabban szórakozik; hanem arra, hogy az élet dolgait szabad, sőt kell kicsit játéknak is tekinteni. Komolyan venni, de nem azzal a könyörtelen, véres komolysággal, ahogy a felnőttek sokszor teszik; hanem úgy, ahogy a gyerek játszik: belefeledkezve és teljes bizalommal, amikor még semmi kétsége nincs a szülők, illetve a felnőttek felől, és öntudatlanul is csak a védettséget érzékeli. A felnőtt embernek azonban újra el kell jutnia arra a hitre és bizalomra, amit a gyerek még magától értetődően birtokol; úgy bízni Istenben, ahogy a gyermek

bízik a szüleiben, a felnőttekben. Nagyon jól tudjátok, hogy csak az a gyerek tud igazán, önfeledten játszani, aki még nem veszítette el bizalmát és hitét a szüleiben és a felnőttek világában. Aki viszont felnőttként - akár fiatal, tizenhét éves felnőttként - eljut erre a hitre és bizalomra Istennel, annak nem lesz nehéz megőrizni az élet dolgaival szemben a játékos viszonyulást; és nem fog félni attól, hogy minden irányba szertenezzen; és nem fogja dedósnak érezni a világra való rácsodálkozást sem.

Azt kívánom nektek, legyetek képesek erre a kettősségre: egyszerre lenni felnőttnek és megmaradni gyerekeknek. S ez persze ránk, úgynevezett felnőttekre nézve is jókívánság lenne (kicsit későn, de magamnak is kívánnám); s ha erre képesek volnánk, akkor talán kiderülne, hogy véresen komolynak tűnő konfliktusaink másokkal és önmagunkkal is: tévedések. Nem abban az értelemben, hogy a konfliktus nem konfliktus, hanem valami más, de tévedés abban az értelemben, hogy félreértésen alapul. Ugyanis nem azok a fontos dolgok, amelyek vitáinkat kirobbantják és élet-halál kérdéssé teszik; nem ezeket kellene igazán komolyan vennünk. Hanem azt, ami az *egy szükséges dolog*. Ha erre is tudnátok figyelni további utatokon, akkor talán nem hiába jártatok abba az iskolába, amelytől most elbúcsúztok.

Az Istennek békessége őrizze meg szíveiteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.